

Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2002/03:33 Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag jämte tre motioner som väckts med anledningen av propositionen.

I propositionen föreslås vissa ändringar i lagen (1993:737) om bostadsbidrag i syfte att förbättra situationen för familjer där barn tillerkänns ersättning med anledning av kroppsskada eller kränkning. Ändringarna innebär att sådana ersättningar inte skall påverka familjens förmögenhet vid beräkningen av bostadsbidrag. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2003. De nya bestämmelserna bör enligt regeringen tillämpas på bostadsbidrag som lämnats fr.o.m. den 1 januari 2001.

Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag och avstyrker tre motionsförslag som rör frågor om egendom som barn erhållit genom testamente eller gåva med inskränkt dispositionsrätt skall undantas vid den förmögenhetsberäkning som skall göras enligt bostadsbidragslagen.

Till betänkandet har två reservationer fogats.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	6
Propositionens lagförslag.....	6
Barns egendom med inskränkt dispositionsrätt.....	6
Reservationer.....	8
1. Barns egendom med inskränkt dispositionsrätt, punkt 2 (fp).....	8
2. Barns egendom med inskränkt dispositionsrätt, punkt 2 (kd).....	9
Förteckning över behandlade förslag.....	11
Proposition 2002/03:33.....	11
Följdmotioner.....	11
Regeringens lagförslag.....	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Propositionens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag enligt bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:33.

2. Barns egendom med inskränkt dispositionsrätt

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo6, 2002/03:Bo7 och 2002/03:Bo8.

Reservation 1 (fp)

Reservation 2 (kd)

Stockholm den 20 februari 2003

På bostadsutskottets vägnar

Göran Hägglund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Hägglund (kd), Owe Hellberg (v), Anders Ygeman (s), Lilian Virgin (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Siw Wittgren-Ahl (s), Hans Unander (s), Margareta Pålsson (m), Ingela Thalén (s), Lars Tysklind (fp), Gunnar Sandberg (s), Peter Danielsson (m), Sten Lundström (v), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Leif Jakobsson (s) och Jörgen Johansson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för år 2003 meddelade regeringen sin avsikt att under hösten 2002 förelägga riksdagen en proposition om vissa frågor avseende barns förmögenhet och rätten till bostadsbidrag (prop. 2002/03:1 Uo 18 s. 61). I det lagstiftningsärende som nu lagts på riksdagens bord tar regeringen upp frågan om ersättning som barn tillerkänns med anledning av kroppsskada eller kränkning skall få påverka storleken av bostadsbidrag. Regeringens lagförslag har utarbetats på grundval av promemorian Barns förmögenhet och rätten till bostadsbidrag (dnr S2000/8124/SF). Promemorian har remissbehandlats. Remissyttrandena och en remissammanställning finns tillgängliga i Socialdepartementet (dnr S2000/8124/SF).

Bakgrund

Ett bostadsbidrag beräknas utifrån de bidragssökandes inkomster. Till den bidragsgrundande inkomsten skall ett tillägg göras för förmögenhet. Som förmögenhet räknas den skattepliktiga förmögenheten enligt lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från privatbostadsfastighet eller bostadsrätt för vilken bostadsbidrag söks och skulder med säkerhet i denna egendom. Tillägg för förmögenhet skall göras med 15 % av familjens sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kr. Enligt nuvarande bestämmelser skall barns förmögenhet räknas in i familjens samlade tillgångar vid beräkningen av bostadsbidrag. Barns förmögenhet skall fördelas lika mellan makar. Tillgångar som uppkommit genom att barn tillerkänts ersättning för olika slag av skador som drabbat barnet räknas i dag till familjens förmögenhet på samma sätt som övriga tillgångar. Skälen till att även barns förmögenhet räknas med vid beräkningen av bostadsbidraget är bl.a. att det inte skall vara möjligt att göra dispositioner inom familjen av tillgångar i syfte att bostadsbidrag skall kunna erhållas.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ett belopp som motsvarar tillerkänt skadestånd, brottsskadeersättning eller viss försäkringsersättning som tillkommit barn med anledning av kroppsskada eller kränkning skall undantas vid beräkningen av barnets förmögenhet vid bestämmandet av bostadsbidrag. Detsamma skall gälla fordran som avser sådan ersättning. Om ersättningen är skattepliktig som inkomst skall bruttobeloppet undantas.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 april 2003 och tillämpas på bostadsbidrag som har lämnats fr.o.m. den 1 januari 2001. Detta innebär att de nu föreslagna reglerna kan beaktas vid bestämmande av slutligt bidrag avseende preliminära bostadsbidrag som har lämnats för åren 2001 och 2002.

Utskottets överväganden

Propositionens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till ändring i lagen om bostadsbidrag.

Regeringen föreslår att ett belopp som motsvarar tillerkänt skadestånd, brottsskadeersättning eller viss försäkringsersättning som tillkommit barn med anledning av kroppsskada eller kränkning skall undantas vid beräkningen av barnets förmögenhet vid bestämmandet av bostadsbidrag. Detsamma skall gälla fordran som avser sådan ersättning. Om ersättningen är skattepliktig som inkomst skall bruttobeloppet undantas.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 april 2003 och tillämpas på bostadsbidrag som har lämnats fr.o.m. den 1 januari 2001. Detta innebär att de nu föreslagna reglerna kan beaktas vid bestämmande av slutligt bidrag avseende preliminära bostadsbidrag som har lämnats för åren 2001 och 2002.

Det nu behandlade regeringsförslaget avser en av de frågor om bostadsbidragsreglernas framtida utformning som utskottet tog upp vid behandlingen av årets budgetproposition (se bet. 2002/03:BoU1 men även bet. 2000/01:BoU12). Utskottet förväntar att regeringen snarast på riksdagens bord lägger de övriga utestående frågor som omfattas av riksdagens tillkännagivanden om bostadsbidrag.

Regeringens förslag har inte mött någon invändning i de motioner som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet som instämmer i de skäl regeringen angivit i propositionen föreslår att riksdagen bifaller regeringens lagförslag.

Barns egendom med inskränkt dispositionsrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om ytterligare ändringar av reglerna om beräkning av barns förmögenhet vid bestämmandet av bostadsbidrag. Jämför reservationerna 1 (fp) och 2 (kd).

I motion 2002/03:Bo7 (fp) föreslås att egendom som barn erhållit genom gåva eller testamente med villkor som inskränker rätten att disponera egendomen skall undantas från förmögenhetsberäkning enligt lagen om bostadsbidrag och därmed inte påverka bostadsbidraget (förslag om tillkännagivande).

Förslaget i motion 2002/03:Bo6 (kd) innebär att vid beräkningen av ett barns förmögenhet enligt lagen om bostadsbidrag skall undantas egendom som barnet erhållit genom gåva eller testamente av annan än förälder i de fall gåvobrev eller testamente innehåller villkor som innebär att förälder eller särskild förordnad vårdnadshavare är förhindrad att disponera egendomen (förslag om att riksdagen beslutar lagändring som innebär att 5 a § förses med ett nytt, tredje stycke).

I motion 2002/03:Bo8 (v) föreslås att egendom som barn erhållit genom testamente från förälder med villkor som inskränker rätten att disponera egendomen skall undantas från förmögenhetsberäkning enligt lagen om bostadsbidrag och därmed inte påverka bostadsbidraget (förslag om tillkännagivande som innebär att regeringen före juni månad bör återkomma med förslag till lag om ändring i lagen om bostadsbidrag).

Riksförsäkringsverket hade i sitt remissyttrande föreslagit att sådan egendom som barn erhållit genom gåva eller testamente av annan än förälder med villkor som inskränker rätten att disponera egendomen skall undantas vid beräkningen av bostadsbidrag.

Verkets förslag ligger, som regeringen också konstaterat, utanför det remitterade lagförslaget. Regeringen avser att göra en samlad inventering av förmögenhetsbegreppet inom socialförsäkringarna och återkomma till riksdagen i denna fråga. Det saknas därför anledning för riksdagen att nu i sak ta ställning till motionsförslagen. Motionerna avstyrks således.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Barns egendom med inskränkt dispositionsrätt, punkt 2 (fp) av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo7 och avslår motionerna 2002/03:Bo6 och 2002/03:Bo8.

Ställningstagande

Folkpartiets grundinställning är att minska bostadsbidragen och i stället kompensera grupper med stor försörjningsbörda, bl.a. barnfamiljer, med höjt generellt barnstöd och sänkta inkomstskatter.

Vi invänder mot att propositionens lagförslag inte omfattar barns förmögenhet när de gäller vissa slag av arv och gåva. Regeringen avser att göra en samlad inventering av förmögenhetsbegreppet och anser att denna fråga ligger utanför det remitterade lagförslaget. Vi anser att regeringens inställning i denna fråga är problematisk. Fortfarande kvarstår problemet med att barn som t.ex. fått ett arv eller gåva – och därmed uppvisar en förmögenhet – påverkar familjens bostadsbidrag även om egendomen på grund av villkor i gåvobrevet eller testamentet inte kan disponeras.

Dagens familjebildningar ställer utökade krav på att lagstiftningen reformeras och att regelverket ges en mot utvecklingen ändamålsenlig utformning. Familjer består i dag ofta av både hel- och halvsyskon. Det har uppstått situationer där barn från en förälder eller annan släkting erhållit arv eller gåva med dispositionsrätten inskränkt på så sätt att barnet inte får tillgång till egendomen förrän barnet blir myndigt. Enligt dagens regler kommer bostadsbidraget i många fall att sänkas. I sak medför detta att barnet får försörjningsansvar för hela familjen, också i förhållande till de övriga barnen i familjen. Ett annat exempel gäller de familjer där föräldrarna separerat och där barnet från en av föräldrarna erhållit en gåva. Gåvan kan komma att påverka det bostadsbidrag som den andra föräldern uppbär även om barnet inte kan disponera vad som givits honom eller henne. Denna konsekvens sätter den drabbade föräldern i en svår ekonomisk situation.

Lagen om bostadsbidrag bör enligt vår mening ändras så att vid beräkningen av ett barns förmögenhet enligt 5 § lagen om bostadsbidrag skall undantas egendom som barnet erhållit genom gåva eller testamente i de fall gåvobrevet eller testamentet innehåller villkor som innebär att förälder eller särskild förordnad vårdnadshavare är förhindrad att disponera egendomen.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi anför. Vårt förslag innebär att riksdagen bifaller motion 2002/03:Bo7 (fp) och avslår motionerna 2002/03:Bo6 (kd) och 2002/03 Bo8 (v).

2. Barns egendom med inskränkt dispositionsrätt, punkt 2 (kd) av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar förslaget i motion 2002/03:Bo6 till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag enligt den i reservationen angivna lydelsen. Härigenom föreskrivs att 5 a § denna lag får en ändrad lydelse genom ett nytt, tredje stycke. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo6 och avslår motionerna 2002/03:Bo7 och 2002/03:Bo8.

Ställningstagande

Det genom propositionens lagförslag åtgärdade problemet kring barns ekonomiska ersättning efter kroppsskada eller kränkning är bara en av flera brister i bostadsbidragssystemet. Jag anser att ytterligare en brist i lagstiftningen bör korrigeras i detta sammanhang. Egentligen bör ett nytt och fördelningspolitiskt bättre bidragssystem utredas. Det tar dock tid och därför lägger jag nu fram ett förslag till lagändring i en för mig viktig fråga.

Beräkningen av bostadsbidrag görs utifrån de sökandes inkomster. Till den bidragsgrundande inkomsten görs ett tillägg med 15 % av familjens sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kr. I egenskap av förmyndare bestämmer föräldrar själva över barns tillgångar upp till åtta basbelopp. Barns tillgångar kan dock vara spärrade om de förvärvats genom arv eller testamente. Föräldrars fria förvaltningsrätt inskränks då regelmässigt till belopp under två basbelopp. Som Riksförsäkringsverket framhåvt i sitt remissvar är emellertid i vissa fall rätten att disponera över egendom som ett barn erhållit inskränkt ytterligare genom villkor i gåvobrev eller testamente. Det kan handla om att egendomen inte kan disponeras av vare sig barnet eller föräldrarna före ett visst datum, vanligen barnets myndighetsdag. Det gäller också när en givare eller testator förordnat att viss egendom skall stå under särskild förvaltning. När en sådan inskränkning finns i föräldrarnas eller de särskilt förordnade vårdnadshavarnas dispositionsrätt över barnets egendom borde denna undantas vid beräkning av

bostadsbidrag. Det är inte rimligt att medel som tills vidare är oåtkomliga för familjen skall reducera möjligheten till ett anständigt boende. Till den i propositionen föreslagna 5 a § lagen (1993:737) om bostadsbidrag bör därför, i likhet med vad Riksförsäkringsverket föreslagit, fogas ett nytt, tredje stycke. Lagrummet bör ges följande lydelse:

Vid beräkning av barns förmögenhet enligt 5 § skall undantas egendom som barnet erhållit genom gåva eller testamente av annan än förälder i de fall gåvobrev eller testamente innehåller villkor som innebär att förälder eller särskilt förordnad vårdnadshavare är förhindrad att disponera egendomen.

Ikraftträdandebestämmelsen bör ges följande lydelse:

Denna lag träder i kraft den 1 april 2003 och tillämpas på bostadsbidrag som lämnas från och med den 1 januari 2003.

Den föreslagna lagändringens konsekvenser för statens utgifter är så små att de utan vidare inryms i den för 2003 beslutade ramen för anslaget 21:1 Bostadsbidrag, inom utgiftsområde 18.

Det motsvarande förslag som Riksförsäkringsverket framfört, avfärdas i propositionen med hänvisning till att det inte funnits med i den remitterade promemorian från Socialdepartementet. Att regeringen i en proposition för in nya förslag jämfört med dem som remitterats hör dock knappast till ovanligheterna, och så borde ha skett även i detta fall. När riksdagen nu behandlar reglerna för förmögenhetsberäkning, bör möjligheten tas till vara att undanröja också denna orimliga konsekvens av lagen om bostadsbidrag. En sådan förbättring kan genomföras nu, utan ytterligare försenande utredningsåtgärder.

Jag föreslår att riksdagen antar mitt förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo6 (kd) och avslår motionerna 2002/03:Bo7 (fp) och 2002/03 Bo8 (v).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2002/03:33

Proposition 2002/03:33 Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

Följdmotioner

2002/03:Bo6 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

Riksdagen beslutar om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:Bo7 av Nina Lundström m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barns arv och gåvor om de är förenade med villkor när det gäller dispositionsrätten ej skall påverka bostadsbidraget.

2002/03:Bo8 av Per Rosengren och Siv Holma (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen före juni månad 2003 återkommer med förslag om ändring i lagen om bostadsbidrag.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:737) om bostadsbidrag
dels att 5 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 5 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten skall göras för förmögenhet enligt vad som anges i denna paragraf. Tillägg skall göras för varje sökande och varje barn som avses i 10 § med undantag av första stycket 2 och 3 samt tredje stycket. Som förmögenhet räknas den skattepliktiga förmögenheten enligt lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från privatbostadsfastighet eller bostadsrätt för vilken bostadsbidrag söks och skulder med säkerhet i denna egendom. Tillägg skall göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundat nedåt till helt tiotusental kronor.

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten skall göras för förmögenhet enligt vad som anges i denna paragraf. Tillägg skall göras för varje sökande och varje barn som avses i 10 § med undantag av första stycket 2 och 3 samt tredje stycket. Som förmögenhet räknas den skattepliktiga förmögenheten enligt lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från privatbostadsfastighet eller bostadsrätt för vilken bostadsbidrag söks och skulder med säkerhet i denna egendom. *Vid beräkningen skall också bortses från sådan tillgång som anges i 5 a §.* Tillägg skall göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundat nedåt till helt tiotusental kronor.

Tillägg för barns förmögenhet skall fördelas lika mellan makar.

5 a §

Ett belopp som motsvarar den ersättning som tillkommit ett barn med anledning av personskada eller kränkning och som inte avser ersättning för kostnader skall undantas vid beräkningen av barnets förmögenhet enligt 5 §. Detsamma gäller ersätt-

¹Senaste lydelse 1997:330.

ning, som inte avser ersättning för sakskada, som utfallit till barnet från en försäkring med anledning av att barnet åsamkats skada genom olycksfall eller sjukdom.

Första stycket gäller även fordran som avser sådana ersättningar. Är ersättningen till någon del skattepliktig enligt inkomstskattelagen (1999:1229) gäller undantaget beloppet före beskattning.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2003 och tillämpas på bostadsbidrag som lämnats från och med den 1 januari 2001.